

MALI ISTRANIN

Mala pošta

Ivan Slavić, Banja Luka. Pretplata je podmirena — Zaostatka nema! S.— Din zaprimili smo u fond lista. Srdačna hvala!

Darko Desaty, Valpovo. Primili smo 12.— Din u fond. Toplo zahvaljujemo!

Prof. Zdravko Stojanović, Berane. Br. 2 i 3 ove šk. god. na žalost više nemamo. Ostale brojeve poslali smo učeniku Miroslavu Kneževiću.

Osnovna škola, Orebić. Na pretplati ne dugujete više ništa. Plaćeno je sve do konca šk. god. 1938/39.

Mirko Čutura, Novoselac Križ. Poslali smo ti knjigu. Lijepo Te pozdravljamo. Oprosti na zakašnjenju.

Marija Robić, Leprovica. — Pjesmica je vrlo dobra, ali kako sada nema više snijega, nije baš zgodno da je donosimo. Padne li snijeg baš će nam dobro doći.

Ivan Tonković, Sušak. — I kod zagonetaka i rebusa valja paziti na pravopis. — Nikola Šubić ne piše se sa tvrdim č na kraju.

Nadica Heisling, Zagreb. — Treba ti još mnogo vježbe. Lako je slagati stihove, ali je teško stvoriti pjesmu.

P. B. T. — »Žetva« nije loša, ali nije aktualna. Pjevati o žetvi i zlatnom klasju u dane ciče zime nije umjesno.

Zlatko Čubaković, Sisak. — Još nije dobro. Kad budeš malo stariji i pročitaj svoje pjesmice vidjet ćeš i sam, da ih treba još mnogo brusiti.

Drž. osn. škola, Krasica. Pisali smo Vam posebno pismo i čekamo svakako Vaš hitni odgovor.

Osn. škola, Kali kod Preka. — Isto

Vilma Durbešić, Otočac. — Isto.

Mary Vidošić, New-York. — Primili smo pismo i priložena 2 dolara. Hvala Vam lijepa!

Ivica Steiner, Sisak. — Da i drugi vide, kako vas je u Sisku oduševio naš list, preštampavamo tvoje pismo... »Prije nekih mjesec dana donio nam je g. prof. Jeletić Vaš ovogodišnji 1. broj. — Kad nam je pročitao uvodni članak »10 godina«, od 57 daka, koliko nas ima u razredu pretplatilo nas se na list — 47. — Kad smo dobili 1. broj svi smo na povjerenika navalili kao da dijeli novac...« Hvala vam svima! A, da i drugi povjerenici i čitatelji vide, kakvo raspoloženje vlada za Istru u rodoljubnom Sisku primjećujemo da su na sisačkoj realnoj gimnaziji pretplaćena na naš list 232 daka.

MALI ISTRANIN

GOD. X ZAGREB,

VELJAČA ŠK. GOD. 1938/39

BR. 6

Mali junak

(Crtica iz građanskog rata u Španiji)

Pred Bogorodičinom slikom klečao je dječak i skrušeno molio:

— Spasi, Bogorodice, mog dobrog oca i ne daj da nam ga pokosi crna smrt!

Molitva malog Juana Gomesa dizala se poput muklog zuja s isprekidanih žica, podrhtavajuć sa žiškom, što je dogorijevao pred Gospinim likom, dok su mu na sklopljene ručice kapale biserne suze u kojima se je zrcalila sva bol njegove ojađele duše.

U prikrajku stajala je majka kao okamenjena i piljila kroz prozorčić u zadimljene bregove i doline, gdje se je pred Madridom vodio krvavi boj među jednokrvnom braćom. Svaki tutanj topa otimao joj uzdah iz grudiju, na kojima bi se u srebrnom medaljonu zanjihala slika njenog muža-ratnika. Onda bi odvrćala lice iz zadimljene doline smrti, saginjala glavu i dršćućom rukom prinašala sliku svojim blijedim usnama.

— Majko! — zovnu odjednom dječak, kad su se njene usne i opet sljubile s likom njegovog dobrog oca.

Majka podigne oči i kao da je mislima uronila u neki bezdan izusti tiho:

— Zoveš me, Juane?

— Otac nije daleko... Eno ondje na onom brežuljku, gdje se bijeli ona crkvica... I dječak ispruži ruku prema onoj strani, gdje je baš u taj tren odjeknulo topovsko tane.

Majka vrisne i uhvativši se obim rukama za glavu priđe dječaku:

— Otkud to znaš, dijete moje?... Govori...

— Juče sam zatekao kod vodovoda nekog vojnika. Bio je sav prašan i iznemogao, a iz ruke curila mu krv. Podao sam mu svoju kopicu, da si njome opere ranu. Vojnik mi je lijepo zahvalio, a kad je htio da uputi dalje zapitah ga:

— Poznajete li možda Estebana Gomesa?

— Narednika? — odvrati vojnik zagledavši se u moje suzne oči.

— Jest, narednika pješadije trinaestog puka.

— Poznam ga, dječače. To je jamačno tvoj otac, čitam ti to na licu.

— Da, ... moj ... moj otac — potvrdih hvatajuć ga za ruku.
— On je sada eto tamo na onom brežuljku, gdje vidiš onu bijelu crkvicu. Zdrav je i junački se bori ... Ali protiv koga se bori! nadoda vojnik tužno ... Idem, tamo je i moj puk.

— Pozdravite ga i kažite mu da ću i ja k njemu. Biću mu od pomoći. Majka će mi to dozvoliti ...

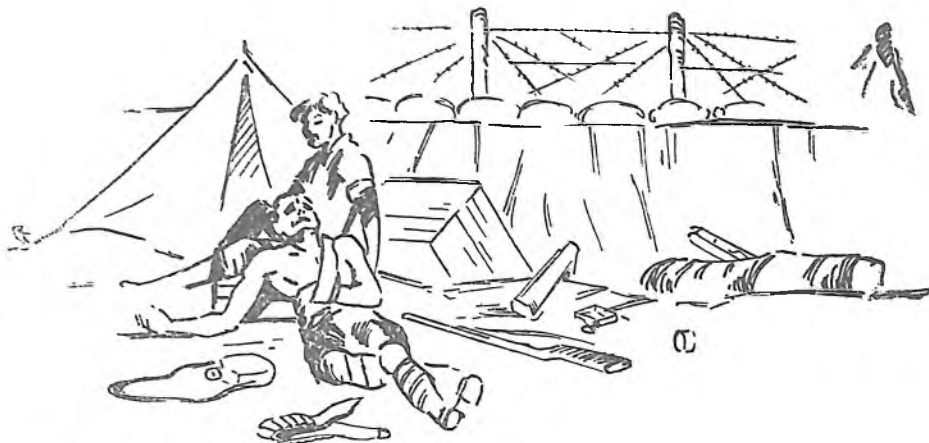
— Sine! — vrisne majka kod posljednjih dječakovih riječi.
— Što si to rekao! ... Kud bi sam? ... I što bi jadna majka bez tebe? ...

— Ne tuguj, majko. Znam ja, da bi to za tebe teško bilo, ali promisli malo ...

— Što da promišljam, dijete moje ... Da te pustim u sigurnu smrt ... u sigurnu smrt ...

Mali se Juan zamisli a onda priskoči majci i zagrlivši je reče odvažno:

— Poći ću, majko! Srce mi govori da ću ocu biti od najveće pomoći. Usnio sam, da je ranjen i da me zove k sebi. Pusti me, Bog će mi pomoći ... Član sam Crvenog Krsta i primit će me u bolnicu da pomažem i dvorim bolesnike.

Majka nije odgovorila, već je stajala pred Juanom nijemo i nepomično kao da se odjednom nešto u njoj prelomilo. U taj čas izgledala je kao bijeli kip isklesan od najljepšeg mramora.

Sjutradan prije svitanja opraštao se Juan od svoje majke i uputio kroz šumu i šikarje prema brežuljku. Staza, kuda je prolazio, bila je sva izorana i razrovana topovskim mecima i on se jedva probijao kroz mrak i maglu k svome cilju nailazeć na lješine poginulih, što je ulijevalo strah i tjeskobu u njegovu mladu dušu. Pomisao, da je možda među njima i njegov otac stezala mu dah i on se sve polaganije micao pogledavajuć svakomu u okrvavljeno i iznakaženo lice. Kad je izišao iz šume na čistac, njegov se strah podvostručio. Straže ga od nekud opazile i stale na nj pucati.

— Mrtav sam! — izmrsi dječak i stane trčati prema crkvici na kojoj je još vijala prorešetana zastava.

— Stoj! — vikne odjednom netko.

Dječak stane i sav zadrhtan i zaprepašćen digne ruke u vis.

Iz busije iskoči vojnik, sav crn od zemlje i dima, i zapita ga oštro:

— Tko si?... Kuda namjeravaš?

— Sin sam Estebana Gomesa, narednika trinaestog pješa-
dijskog puka.

— Znam ga... Pa što onda tražiš?

— Idem k njemu. Član sam Crvenog Krsta i želim poma-
gati i dvoriti ranjenike.

Vojnik ga začuđeno promjeri od glave do pete i reče:

— Idi, ali gledaj dobro da te neprijatelj ne opazi, jer ćeš
inače izgubiti glavu.

Dječak zahvali vojniku i stane se ponovo penjati na bre-
žuljak.

Pred crkvicom saslušasa ga straže i uputiše u dolinu, gdje
je logorovala četa njegova oca.

— Otac ti je u bolnici — reče mu neki časnik, koji je pred
logorom pregledavao četu. — Eno onamo na drugom brežuljku,
dva sata hoda odavle. Idi i tamo ćeš ga naći, ali čuvaj glavu.

Juan ostane na časak kao okamenjen a onda umoran i ža-
lostan krene dalje.

Pred bolnicom dočekaše ga dvije bolničarke čudeći se do-
lasku dječaka, koji je morao proći kroz najopasnija mjesta da
se dovine vrhunca.

— Tražim oca — izusti dječak i neupitan. — Estebana Go-
mesa, narednika.

Sestre bolničarke pogledaše se zabrinuto, a onda jedna reče:

— Jest, on je ovdje, ali ne znam da li će te liječnik pustiti
k njemu.

— Što?! — zaprepasti se dječak. — Zar je teško ranjen?

Bolničarke se opet pogledaše a onda mu dadoše znak da ih
slijedi.

Dugo je dječak čekao pred vratima sobe u kojoj je ležao
njegov otac. Istom kad je već sunce zapadalo otvoriše se vrata
a na pragu ukaže se stariji gospodin sav u bjelini:

— Ti si Juan Gomes? — zapita ga tiho. — Tražiš oca?...
Znam... Uniđi.

Dječak jedva korakne preko praga držeći se zida da se ne
sruši na pod.

U posljednjem krevetu, u kutu velike sobe, ležao je njegov
otac povezan i povijen bijelim zavojima.

— Oče!... Oče! — klikne dječak i poklekne plačući do kre-
veta nagnuvši glavu na njegovo uzglavlje.

— Sine!... Dijete moje!... Kako si došao amo... sam...
kroz ovaj pakao strahota...

— Hoću da ti pomognem, oče — govorio kroz plač dječak.
— Usnio sam, da si u bolnici i da trebaš moje pomoći.

Dugo je još dječak stajao uz očevo uzglavlje i gledao suznih očiju u njegovo ispaćeno lice.

— Ostat ću s tobom, ... bit ću bolničar, ... molit ću da me prime — govorio dječak kad se jedijelio od svojega oca.

Narednog jutra bio je mali Juan već sav u bjelini a oko rukava ovijena mu vrpca Crvenog Krsta.

I od toga dana dvorio je mali Gomes svojega oca i ostale bolesnike, koji su ležali u toj sobi za najteže ranjenike. Po cijeli dan trčao bi, donosio i odnosio sve što je trebalo i tek kasno u noći legao bi umoran i iznemogao, da narednog jutra još prije zore nastavi svoj težak posao. Liječnici su hvalili maloga Juana i divili se njegovoj ustrajnosti i neumornosti. U cijeloj bolnici sve je govorilo o njemu susrećući ga ljupkim riječima i priznanjima.

Kad je jednog dana nastojnik bolnice najavio da je narednik Gomes utoliko ozdravio da može napustiti bolnicu i vratiti se svojoj kući, svi su se tome radovali, ali ujedno i žalili što će sa vrijednim narednikom otići i mali Juan, koji im je toliko srcu prirastao.

Nadošao i čas rastanka.

Kad se je stari liječnik opraštao sa narednikom, mali Juan stupi odjednom za korak naprijed i reče molećim glasom:

— Otac će poći. Majka već dugo čeka, sama je u kući.... A ja ću ostati... Ima u bolnici još mnogo bolesnika, kojima će dobro doći i moja pomoć... Zdrav sam, pa mi posao neće biti težak.

— Učinio si, dijete moje, i preko svojih sila. Hvala ti, a sada ćeš se vratiti s ocem k svojoj majci, koja vas već tako dugo i neustrpljivo iščekuje — reče liječnik gladeći svojom uzdrhtalom rukom bujnu kosu malog bolničara.

— Dozvolite mi, gospodine doktore, da ostanem još nekoje vrijeme s vama... Teško bi mi bilo ostaviti bolesnike, s kojima sam se tako priljubio, a i njima bi jamačno bilo žao kad me već ne bi vidjeli uz svoje krevete... I ti ćeš mi oče dozvoliti.... Je li da hoćeš?

Liječnik okrene glavu, da sakrije suze, što su mu navirale na oči, a otac zagrlji sina i plaćući reče:

— Ostani, dijete moje, kad ti tako srce nalaže... Ostani... Utješiću majku, koja će preboljeti i tu ranu.

— Ostani — izusti liječnik dršćućim glasom i stisnuvši naredniku ruku iziđe iz sobe.

Sa bolesničkih kreveta izvilo se nekoliko toplih uzdisaja, što su prodirali duboko do u dno duše presretnoga Juana Gomesa.

Jos. A. Kraljić

Mati, koja uzalud čeka

Tamo preko mora, preko duboke modre vodurine, iz sivkaste se magle uzdižu sure stijene moje drage Učke. I čini mi se, da je i ona tužna kao i ja što sam.

Dvadeset je godina već ne vidjeh, pa mi se čini kao da više nije gorda, kao što je nekad bila. »Ostarjela si, Učko moja«, šapćem joj, »i zgrbila si mi se nešto«. Šapćem joj tako, tiho i nježno, i ruke širim, kao da je ovdje blizu, kao da ću je dohvatiti, zagrliti...

Svakoga dana ovako stojim na pećini uz more, na obali kraljevičkoj. Čežnja me, da bar izdaleka vidim Učku svoju, dovukla ovamo.

»Petnaest ću Te dana ovako gledati, petnaest ću Ti dana ovako šaptati, petnaest ću Ti dana ovako kriliti ruke u čežnji da Te zagrlim, Učko. A onda ću otići sa srcem bolnijim no što je bilo onda, kad stigoh ovamo.«

Na obali, tamo preko, mati me čeka. Dvadeset me godina već čeka, a ja ne smijem da joj se vratim. Osijedila je čekajući sina, ostarila je čekajući mene, štapom podbočuje posljednje snage što ostadoše u staračkim njenim kostima, suze su njene duboke brazde izduble na obrazu njenom, ali ona još ipak vjeruje da ću se vratiti, da će me zagrliti bar još jednoć prije svoje smrti... Ona ne zna da se ja ne smijem vratiti...

Parobrodi odlaze. Veseli ljudi u njima. Odlaze uz pjesme i šale i smijeh na ustima. Odlaze sa srcima ustreptalima od ra-

dosti i sreće. Crna zastava dima leprša na lahoru iza parobroda, a ja ostajem s tugom u srcu i gledam za njima... Ljudi će se iskreati ondje, a mati će se moja zagledati u tuđe oči, tražeći mene, ali mene neće ugledati. Tuđu će radost ugledati u tuđim očima.

I vidim u mašti, kako s mosta silazi dvoje mladih ljudi. On je opaljen od sunca, a na njoj leprša mekana, bijela haljina. I vidim kako je lice moje matere zasjalo od neke sreće i čujem kako je šapnula: »Ono je sigurno on, moj sin. I snahu mi mladu vodi sa sobom, koja će mi čašu hladne vode pružiti, kad moje usne budu suhe«... Ali umjesto očiju sinovih, dva para porugljivih pogleda, tuđih, ošinuše ju po licu...

Kada sam odlazio s pristaništa, parobroda nije više bilo. Samo je trak crnoga dima lebdio daleko na obzorju...

I noću dugo ne mogoh skinuti očiju s one obale. Stotinu električnih svijetala titra ondje, kao stotinu bisernih suza matere, koja već dvadeset godina čeka sina.

Talasi udaraju o pećine na obali i s jaukom se odbijaju od njih. Jauk mi njihov izgleda takav, kao da mi pričaju okrutnu priču o mrtvoj materi, koja je dvadeset godina na suprotnoj obali uzalud čekala svoga sina.

Sunce, koje zalazi za bregovima, posljednjim je krvavim tracima gzarilo sure stijene Učkine. Ja znam, ja sam to u taj tren osjetio, da je tamo preko moja majka umrla.

»Sunce!«, zaklinjao sam ga, »za Tebe mi je, Sunce, jedna pjesma pričala, da si Ti brat siromaha. Ustupi mi, dakle, Sunce, samo jednu svoju zraku, te njome, umjesto mene, poljubi brazde na njenom obrazu, sijede njene kose; poljubi mrtve njene staklene oči i posljednju suzu na njima...«

Pobjegao sam s pećina o koje je udaralo more. Pobjegao sam, a srce je moje bilo rastrgano. Putem sam molio ptice, koje su veselo pjevale, skakutajući po grmovima uz cestu: »Ne pjevajte, jer u meni je ogromna tuga. Umrla je moja zgrbljena mati, umrla je čekajući sina, koji nije došao...«

Tin Trn

Krasna lopta

Jedan krpu
drugi vunu
treći konac, iglu
i klub ima loptu
za minutu ciglu.

Tvrda baš i nije
pa i slabo skače
ali je veselje
za male igrače

Zaigrali živo
i golove daju
Uto krpa prsne:
igra je pri kraju!

Ivo Čič

Pričica o maloj Ivkici

Ivkici su četiri godine. Upravo po pravom računu četiri godine i osam dana. Ona je već velika curica ili barem ona hoće da bude velikom. Kad odbije uveče osam sati i kad bi Ivkica morala u posteljicu, ona se uzviče:

— Neću tako rano u krevetac. Moj brat Krešo i seka Draga još ne idu »p a j i t«, ja sam velika curica, meni su četiri godine.

Kad Krešo i Draga zamole pogače, Ivkica hoće da je dobije, iako je već imala svoj dio, jer je ona gladna, i jer je ona velika curica.

Kad se radi o nekoj šetnji, izletu ili zabavi, eto Ivkice, gdje više:

— Hoću i ja, hoću i ja tamo, ja sam velika curica.

Ali, ali — ima i jedno ali. Kad je majka zove da pođe u zabavište, onda se Ivka nećka i muca:

— Ne, ne, mamice, ostaću s tobom kod kuće, ja sam sitna bebica.

Kada joj majka veli:

— Ajde, Ivkice, odnesi ovo gospodi Petrovićki u drugi kat — onda se Ivkica brani:

— Neka pođe Draga, ja sam malena jako malena još...

Već je doba da mala Ivkica upamti, da ne može biti u isti čas velika i malena; velika, kad se radi o zabavi, a malena kad se radi o dužnosti.

Barba Rike

Kiša

Ide sitna kišica,
Pada kao rosica,
Sitna, sitna, meka
Kao màna neka.
Polagano pada
Vrh sela i grada...

... Neka sipi, neka pada
Seljaku je u njoj nada,
Tračak zlatne sreće.
Neka ide, kada stane
Već će sunce da ograne
Da osuši cvijeće.

R. K. Jeretov

Škrabuljari

O pokladama dolazili bi u naša sela »škrabuljari«. Bile su to zapravo vesele krabulje. Mladići oblačili su ženske nošnje. Jedni ili dvojica nosili bi na ramenu dugački kolac, dok bi jedna od krabulja nosila na ruci oveću košaru. Među njima je bio i svirač. Sjećam se tako našeg Paške u selu, koji je pod pazuhom držao mijeh i neprestano u nj duvao, tako da mu je svaka strana lica izgledala kao naduveni balon! Među krabuljama bile su pak obično dvije »maškare«, kojih su se djeca strašno bojala. Obučene su bile u najstarija odijela u same prnje, a oko pojasa visilo im nekoliko zvonaca. Lice im je bilo strašno nagaravljeno čađom, na glavi su imali kakav stari iskrivljeni šešir kakvim se obično ptice plaše, a u ruci štap i dugačku čarapu punu pepela.

Šareno to društvo krabulja išlo je od kuće do kuće. Domaćice bi ih čule po urlanju dječurlije, po cvilenju mijeha i ijukanju.

U košaru davale bi domaćice svakojake darove: komad slanine, par kobasica ili nekoliko jaja. Rijetko se koja kuća nije pred krabuljama pokazala darežljivom. U kući gdje je bilo prostora zavrtile bi se krabulje i zaigrale naš starinski narodni ples »balun«, hvatajući u kolo domaćina, domaćicu i ukućane da s njima igraju. »Maškare« bi izvadale svoje vještine skačući, plešući, pjevajući i piskajući i puneći uz to svoju čarapu pepelom, koga bi neprestano praznile udarajući po ledima svakoga koji bi im ruku dopao.

Domaćin bi ih počastio vinom našto bi zahvalivši se, potcikujući i veselo pjevajući, krenule u drugu, susjedovu, kuću. Svagdje su ih rado primali pa bi i najsiromašnija kuća dala makar samo par jaja. Nagadalo se mnogo tko su maškare, ali ih se teško dalo prepoznati i zato su naročito djeca stajala uvijek stotinjak koraka iza krabulja bježeći ispred maškare koja se je za njima zalijetala i nemilosrdno ih prašila uvijek napunjenom čarapom pepela. Bilo je nekad i plača i cike, ali ponajvećma, mnogo smijeha, guranja i dobacivanja. Do kasno uveče orio se Paški mijeh i zvona oko maškare. Uveče sakupili bi se svi škrabuljari u jednoj kući. Tu bi napravili večeru i častili se do kasno u noć, a bili su darežljivi i prema svakom koji bi došao. I tek ujutro rano rastajalo bi se veselo društvo. Naši su ljudi volili svoje škrabuljare, koji su drugog dana umorni i iznemogli od skakanja dugo spavali...

A djeca su jedva čekala i druge poklade da se i opet nasmiju svojim »škrabuljarima«.

Prikodražan

Noćni lovac

Mir i tama...
Nit koj zvuk
Ne prekida
Noćni muk.

Gle, na grani
Sova čuči.
Dva joj oka
Ko dv'je luči.

Među granjem
U noć zuri.
Za kime će
Da pojuri?

Izmljeli
poljski miši,
Nevidljivi,
Sjene tiši.

U brazdama
Traže nešto,
Provlače se
Grmljem vješto.

Niko od njih
Nit ne sluti,
Da će jedan
Poginuti.

Sova jurne
Krilom mahne
Miš cijukne
I — izdahne.

Mir i tama...
Noćni muk...
Tek se čuje
Sovin huk — — —

Šime Fučić

Putovi vjetrova

Vjetrovi prolaze
preko svih bregova,
tope hrpe bijele
posljednjih snjegova.

Dolaze iz svijeta
neznanih krajeva,

struje preko polja
i mladih gajeva.

I nose mirise
dragih cvjetova,
užurbani treptaj
ptičjih letova.

Bogumil Toni

KLOK i JOŽIĆ

Zanimljivo je, da do sada na svojim putovanjima, nikad još Klok i Jožić nijesu imali prilike, da dožive kakvu pustolovinu sa žirafom. Ovih dana pružila im se prilika, da se malo i s njome poigraju. Bilo je to ovako: Skićući se po južnoafričkim pustarama, u lovu za gnu-ima namjerili se na čitavo jedno stado žirafa, koje su se, dakako, u tren oka razbjegle. One, naime, sve onako nespretne kako izgledaju, mogu veoma brzo trčati. Najveća im je zaprijetka njihov dugački vrat, kojim se često zakvače među granje, pa tako postradaju.

Kad je stado žirafa ugledalo Kloka i Jožića razbježa se ko mahnito. Ali Jožić ne budi lijen, dohvati laso i baci ga oko vrata jednoj od njih i uhvati ju. Bila je još sasvim mlada, ali veoma lijep primjerak.

Klok se je neobično veselio tom plijenu. Popeo joj se na leđa i dipao po njoj ko kakav pravi konjanik. Trčao je od repa do vrata, a onda hop! skočio ko strijela po vratu sve do glave. Jožić se morao smijati tim Klokovim vragolijama, no što mu možeš!

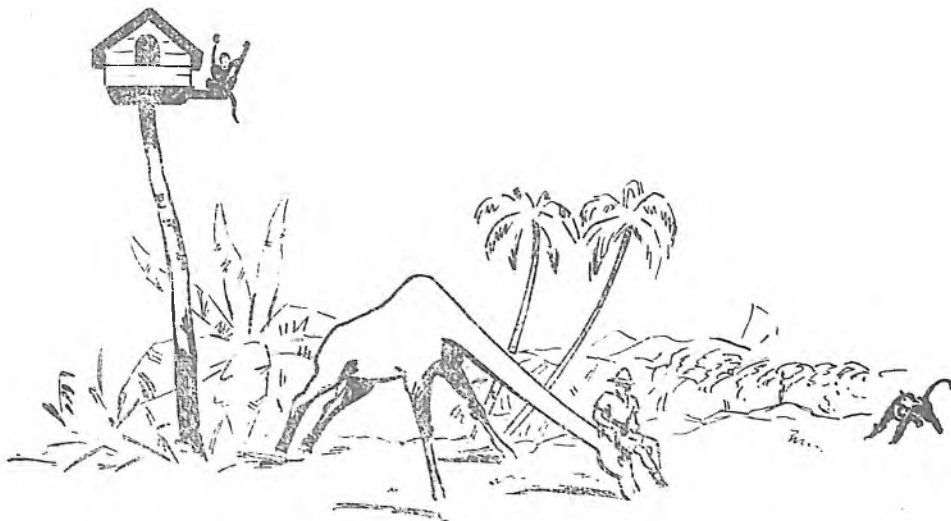
Životinja se ubrzo pripitomila i privikla na njih, pa im je s njom bilo veoma lijepo. Jožić je napravio lijepo sedlo, osedlao žirafu i lijepo se uvalio na njezinim leđima. Kad bi putovali, a oni su zapravo neprestano krstarili okolo, Jožić se povalio u sedlo i drijemao, Klok bi se popeo visoko na vrat žirafin i kao neka izvidnica promatrao okolicu, da ne bi gdje vrebala kakva opasnost.

A žirafa, dobroćudna i mirna lagano bi klipsala, gegajući se na svojim nespretnim nogama i njišući se kao lađa na nemirnom moru.

Uz put je brstila zeleno lišće po visokim stablima, dok bi Klok znao nabrati sve onako čučajući na njezinom vratu puno naručje voća i plodina, pa bi onda lijepo griskao i žvakao...

Jednom je prilikom Klok ovako skoro nastradao. Žirafa, koja je vrlo plašljiva životinja, prepala se od nekog divljeg magarca, pa udri u bijeg, što je noge nose. Trčeći tako divljom brzinom zaletu se ravno među žice brzjava koje su vodile iz Kenye čak tamo preko svih pustara u Transvaal i Oranie. Kako ima visoki vrat zaplela se njime među žice,

potrgala ih i pokidala dva brzojavna stupa. Majmun Klok koji u prvi čas nije ni slutio da će preplašena žirafa jurnuti ravno na žice, zapleo se među njih i umalo što mu nijesu odrezale vrat. Vratolomnom se je brzinom skliznuo niz žirafin vrat i tako se spasio. Žirafa se malo izranila, no u nje je vrat jako čvrst pa joj je rana brzo zarasla.

Bojeći se divljih životinja, kojih tamo u šikarama imade veoma mnogo, jer bujni pašnjaci hrane mnogo antilopa, zeceva i druge divljači, pa se zato i divlja zvjerad onuda neprestano šulja vrebajući na plijen — dosjetili se Klok i Jožić da naprave sebi ležaje u zraku. Zasadili su tako u zemlju čvrst drveni stup, a na njegovom vršku uredili malu kolibicu, taman ko kakav golubinjak. U njem bi noću spavali i odmarali se u hladu. Ljestava nijesu trebali nikakvih, ta imali su dugovratu žirafu,

koja je uvijek pasla oko stupa i čim bi zafučkali odmah se približila uspravila svoj vrat i eto ti ljestava.

Jednoga dana, dok se je Klok u tom golubinjaku lijeno protezao, zijevao i buhe si trijebio pasla je žirafa bujnu travu. Jožić si je baš bio oprao noge u obližnjem izvoru i sjeo žirafi na vrat, da se odmori. Ži-

rafa je pasla i pasla lijepu bujnu i zelenu travu ništa zla ne sluteći. Na jednom šušne nešto u bližnjem guštiku. Jožić baš nije tom podavao važnosti, ta onuda je oko izvora često šuškalo, jer su brojne antilope dolazile uvijek da piju. No bistrom oku Klokovom nije to izmaklo. On je u jednom času opazio opasnost i zafučkao. A žirafa hop! uspravi glavu i baci Jožića ravno u kolibu. U to mtrenu ogromna trupina jednoga lava u veličanstvenom luku poskoči u zraku.

Jožić priseban kao uvijek, strelovitom brzinom digne pušku, nacilja i: pum! Kralj zvjeradi preokrene se u zraku i tresne na zemlju pogoden smrtonosnim Jožićevim hicem. Bio je zaista krajnji čas, jer da je Jožić samo jedan čas oklijevao lav bi bio zadro svoje oštre zube u vrat žirafin i ona bi bila gotova.

Žirafa je još sva drhtala od straha, no Klok se odmah snašao pograbio Jožićev nož i spustio se niz vrat žirafin. U tren oka, a ma ko kakav najspretniji Indijanac, skinuo s lava krasnu kožu.

— Bravo, Klok! Dok se isuši bit će nam prekrasan ležaj. Baš nam je trebao jedan ovakav mekani prostirač za našu kolibu... reče Jožić.

— A sada hajdmo u lov, da nešto ukebamo za večeru! Zajašiše na žirafu i odoše...

Cesta

Kao duga bijela zmiya
pružila se ravna cesta,
približuje, veže, spaja
razna sela, razna mjesta.

Bilo noću ili danju,
kad god hoćeš svakog sata
po njoj možeš putovati...
Dobra cesta vrijedi zlata.

Po njoj jure neprestano
konji, kola svake vrste
i pješaci opiruć se
o štapove duge čvrste.

Selo neko, ma gdje bilo,
na zabitnom nije mjestu
ako k njemu možeš doći,
kada ima svoju cestu.

U kraj gdje se mogu dobre,
uređene ceste naći,
svraćaju se rado tamo
strani ljudi i domaći.

Gabriel Cvitan.

Dječje novine

Umro je Sveti Otac Papa Pijo XI. — U subotu, 11. veljače preminuo je nakon kratke bolesti Sv. Otac Papa Pijo XI. — Papa Pijo XI. bio je sin siromašnog seljaka, a zvao se Ahil Ratti. Posvetivši se svećeničkom staze ubrzo se pokazao kao vanredno sposoban, učen i svet muž, pa je brzo napredovao u častima dok nije konačno bio izabran i za papu. Svaki papa kada sjedne na papinsku stolicu promijeni ime, pa se je tako i Ahile Ratti prozvao Pijom XI. Pokopan je u srijedu 14. veljače uz velike svečanosti i u prisustvu stotina tisuća naroda, koji je došao da se pomeli pred njegovim odrom.

U Rimu su se sakupili svi kardinali da biraju novoga papu. Danas ima u svemu 62 kardinala, koji između sebe biraju papu. Do 3. ožujka novi papa će već biti izabran.

Gradanski rat u Španjolskoj već je pri svršetku. Čete generala Franca potpomognute talijanskom vojskom, a opskrbljene njemačkim oružjem, potukle su vladine čete i sada redom zaposjedaju gradove i pokrajine. U Francusku je prebjeglo preko 300 hiljada bjegunaca, koji žive u najvećoj bijedi.

Ovaj gradanski rat i sve strahote, koje je donio sa sobom, osjećati će Španjolci još stotine godina. Na tisuće je i tisuće najveličanstvenijih građevina porušeno do temelja, na desetke je i stotine tisuća kljastih bogalja, koji kroz cijeli svoj život ne će više moći da zarade koru hljeba.

Na stotine je tisuća udovica ostalo bez muža, samohranih majka bez sinova, gladne djece bez hranitelja. A što je pri tom najstrašnije sve su te grozote na svojoj rodnoj braći, na svojoj rodnoj zemlji, na svojoj rodnoj djeci, počinjali Španjolci sami.

Promjena vlade u Jugoslaviji. — Vlada dosadašnjeg ministra predsjednika Dra. Milana Stojadinovića je pala. Na čelo vlade došao je bivši ministar socijalne politike Dr. Dragiša Cvetković. On je izjavio da će pokušati riješiti hrvatsko pitanje i sporazumiti se s Hrvatima, koji uopće ne će da ulaze u beogradski parlament.

Nijemci traže kolonije. Na svršetku svjetskog rata, u kom su Nijemci bili pobjedni, Englezi i Francuzi su Nijemcima oduzeli sve njemačke kolonije i razdijelili ih između sebe, a Njemačka im je osim toga trebala platiti i veliku odštetu u zlatu. Kada je došao u Njemačkoj na vlast Hitler on je najprije prestao plaćati odštetu, a sada je postavio zahtjev, da se Njemačkoj vrate sve one kolonije, koje su Francuzi i Englezi prigrabili. Hitler prijeti a u njegovim ga prijetnjama podupiru i Talijani, ali se ni Francuzima ni Englezima ne da vraćati bogate kolonije. S Francuzima i Englezima, a protiv Nijemaca i Talijana složio se i predsjednik Američkih Sjedinjenih Država Roosevelt, koji se je žestoko oborio na zahtjeve Nijemaca i Talijana.

Talijani traže Tunis i Korziku. Talijani i Francuzi se nikako ne slažu.

Nova fašistička Italija teži za tim da bude ona gospodarica Sredozemnoga mora. Dosad je Sredozemnim morem gospodarila u glavnom Francuska. Ona imade u zapadnom dijelu Sredozemnog mora jaku ratnu mornaricu. Sjeverna afrička obala je njezina a dosadašnja republikanska Španjolska bila joj je veoma naklonjena. Sada su se prilike malo izmijenile. U Špa-

njolskoj se nalaze talijanski vojnici Italija je ojačala i traži da joj Francuska odstupi Korziku, a u Sjevernoj Africi Tunis.

Francuzi pak kažu da bez krvi ne daju ni jedne stope zemlje. Englezi su izjavili da će se oni boriti za Francusku protiv svakoga, koji je napadne. Slično je izjavila i Amerika, pa su Talijani za sada malo ustuknuli.

Čovjek i stroj

Tko je izumio dvokolice? Prvi čovjek, koji se je vozio na biciklu bio je Francuz Jean Sivrac (čitaj: Žan Sivrak) godine 1690. Istom 100 godina poslije njega (god. 1799.) ponovno su pravili pokuse vožnjom na biciklu (dvokolici) Francuzi Blanchard i Maguir (čit.: Blanšár i Magir!). Godine 1815. napravio je bicikl Nijemac Karl Drais iz Mannheima. Tada je bicikl bio visok 2 m, a na kotačima nije imao gume, pa su se vozači čestito tresli na njemu, te su ga neki i prozvali »kostotres«! God. 1876. prviput je izrađen bicikl iz kovine, a 1888 napravljene su prve gume. 1881 godine Francuz Trouvé (č. Truvé) montirao je na dvokolice motor i otada imamo motocikle.

Pet stotina godina stari izum. Pet sto godina je tome otkako je Ivan Guttenberg počeo tiskati knjige pomoću posebno od drva izrezanih slova. Još prije njega mnogi su redovnici znali u dasku urezati razne molitvice, pa bi onda tu dasku namazali crnilom i na taj način otisnuli molitvicu na papir. Guttenberg je pošao drugim putem. On je svako slovo posebno izrezao i onda slova slagao jedno do drugoga, a onda cijelu stranicu otisnuo na papir. Poslije toga bi slova razmetao i onda opet drugu stranicu složio i otisnuo.

Pisanje i tiskanje su najveći izumi na svijetu. Zamislite samo, da tiskar u tiskari iz nekoliko desetaka slova za čas složi sve ono što vam mi želimo reći. Tih par znakova dovoljno je da se ljudi međusobno mogu razgovarati i dogovarati po cijelom svijetu. Ono što se napiše na papir ostaje trajno. Još sto godina poslije toga mogu ljudi čitati i jednim pogledom vidjeti što su naši pređi mislili, radili i govorili.

Dobar govornik i dobar glumac ostavlja trenutačan dojam i njegovo djelo, njegove misli, ma kako inače dobre i velike bile, odmah se zaborave.

Djelo pisca ostaje vječno. U tom je veličajnost izuma pisma i tiska, koje je zaista najveći izum čovječanstva.

Jurićev kutić

O t a c: — Juriću, jesi li očistio cipele?

J u r i ć: — Odmah, oče, upravo čistim drugu.

O t a c: — Daj da vidim kako si očistio prvu?

J u r i ć: — Čekaj malo, prvu ću očistiti, kada bude druga gotova!

Jurić zaustavi na ulici poštara:

— Molim Vas, dajte mi jedno pismo. Ono koje ste mi dali jučer za mog oca izgubio sam.

— Žao mi je, ali kako bih ti mogao dati pismo?

— Pa Vi ih imate toliko, da bi mi jedno zbilja mogli prepustiti.

Jurić je prodavao papigu. Dode jedna gospoda pa upita:

— I ti mi, Juriću, jamčiš da ta papiga živi 150 godina?

— Jamčim — odgovori Jurić. — To možete, uostalom, čitati u svakom prirodopisu, da papige žive preko 100 godina.

— A možeš li mi dati pismenu garanciju?

— Mogu! Evo: dodite nakon sto godina natrag, pa ako Vam je ova papiga poginula ja ću Vam dati drugu!

Iz stranik zemalja

Platno od stablove kore. U šumama srednje Afrike raste platno na stablima, koja su nalik na naše smokve. Koru takvog stabla urođenici ogule, metnu ju u vodu da se omekša, a onda ju tuku drvenim čekićima, da postane tanja. Na koncu od te kore postane sasvim lijepo platno od koga se šiju haljine. To platno se mnogo izvozi u Ameriku gdje se u nj uvezuju knjige.

Kora smije se guliti samo s onih stabala, koja su preko 30 godina stara. Inače se stablo posuši. Da to spriječe urođenici umotaju stablo s kojeg su ogulili koru, lišćem od banana.

Italija će imati novi glavni grad? Stari Rim imao je svoju luku Ostiu na ušću Tibera u more. More je međutim tokom stoljeća luku zasulo i tako je Ostia opustjela. Sada je pak Mussolini odlučio da u Ostii podigne novi veliki pomorski grad. Rim je od Ostie udaljen 25 km. Već se izgrađuju krasne široke ceste, nasadi i nacrti za nove vladine palače. Kažu da će za par godina glavni grad talijanskog carstva biti veliki pomorski grad Ostia.

Oko je najsavršeniji stroj. Od jutra do mraka naše oko neprestano fotografira sve, što vidimo oko sebe i šalje te slike dalje do mozga. Da bi od tog napornog rada malo otpočinulo, ono se svaki čas malo zatvori. To je tzv. treptanje vjeda. Taj mali treptaj dovoljan je oku da se odmori i osvježi za novi rad. Oko je od neprocjenive koristi za čovječje tijelo, zato ga je tijelo lijepo zaštitilo. S jedne i druge strane brani ga nos, odozgo ga štiti čelo, a odozdo lične kosti. Obrve ga čuvaju od znoja, koji bi se mogao iscijediti u oko, a trepavice kao dvije četkice štite ga od prašine.

Da se ne bi od neprestanog treptanja našulilo i naribalo suze ga neprestano peru.

Dalekovidnost ili kratkovidnost možemo ispraviti pomoću očala, koje su vrlo važan i koristan izum. Ipak najljepše je imati zdrave oči i ne trebati stakla.

Očima najviše škodi prašina, prejako ili preslabo svjetlo. Mnoge bolesti očiju dobiju se uslijed nečistoće. Zato je najbolje nikada ne dirati prstima oko, pogotovo ako prst nije savršeno čist.

Rekordi brzine. Najbrži letač je dosada Talijan Agello, koji je na svom hidroplanu preletio 709 km na sat to jest oko 200 metara u sekundi. Iza toga slijede ovi rekordi brzine: aeroplan 567 km na sat (jedan letač iz Sjedinjenih Država Amerike), automobil (Englez) 445 km, motocikl (Nijemac) 256 km, motorni čamac (Sjedinj. Države Amerike) 201 km. Lokomotiva je do sada postigla najveću brzinu od 174 km na sat, upravljivi zrakoplov (Zeppelin) 118 km, a ratni brod krstaš 84 km.

Čovjek je do sada u trku mogao prevaliti samo 35 km na sat, trčeci dakako samo na 100 metara, jer čitav sat ne može u toj brzini izdržati. Uz pomoć skija prevalio je 136 km. To su lijepe brzine, ako se uzme da ih tjera samo »motor« čovjekovih mišića. Međutim životinje daleko nadmašuju čovjeka. Zamislite samo malu lastavicu, koja preleti 300 km na sat. U moru delfin prepliva 130 km, a na kopnu gazela 90 km. Čovjek pak u moru ne može plivajući prevaliti više nego 6 km i 350 m na sat. To je najveća brzina, koju je dosad jedan plivač (Amerikanac Fick) prevalio.

ODGONETKE

ODGONETKE IZ BR. 5

1) Pravilno poredane letvice na plotu daju ovu kiticu:

U jutro kad danak svane
Kada žarko sunce grane
Uvijek slušam vrlo rado
Gdje pastiri gone stado

2) I. Križaljka: Ton — Beneš — Bor — Redar — Šar — Dan

3) II. Križaljka: Okomito: Mi — osa — ja — sudija — Korana —
Spa — Avala — Alija — Okomit — Una — Aladar — ili —
as — I. R.

Vodoravno: Moj — Sisak — da — ar — Japan — Avala
— Oluja — Kanal — Mg — id. — talir — sir.

Ispravno su riješili: Josip Abramović, Srpske Moravice — Ivan Novak, Ostrna Vel. p. Dugoselo — Ivan Arbanas, Novoselec Križ — Mirko Čutura, Novoselec Križ — Marija Robić, Leprovica — Emil Jurković, Srpske Moravice — Branko Stojanović, Daruvar — (Marija Nakić, Sv. Ivan Žabno iz br. 4) — Darko Desati, Valpovo — Marko Mirosav, Daruvar.

Nagrađeni: Branko Stojanović, Daruvar — Ivan Arbanas, Novoselec Križ. —

ISPUNJALJKA

I

muško ime

ura

lopov

zaklon

žensko ime

II I—II Zarobljeni kraj

ZAGONETNA POSJETNICA

Č. BULOKAR

Kakvo mu je zanimenje?

